

POSTANOWIENIE

Dnia 24 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

w sprawie **J. M.** ,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej, na posiedzeniu w dniu 24 kwietnia 2024 r.,
wniosku obrońcy skazanego o wyłączenie sędziego,
na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. *a contrario*,

postanowił
wniosku nie uwzględnić.

UZASADNIENIE

Obrońca skazanego J. M. wniósł do Sądu Najwyższego kasację od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 15 lutego 2023 r., IV Ka 2097/22, zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego dla Krakowa-Krowodrzy w Krakowie z dnia 6 września 2022 r., II K 1389/19/K. Sprawa skazanego J. M. została przydzielona do rozpoznania Prezesowi SN Wiesławowi Kozielowiczowi.

Pismem z dnia 5 lutego 2024 r. obrońca skazanego – na podstawie art. 29 § 5 i nast. ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1093 ze zm.; dalej: ustawa o SN) – złożył wniosek o stwierdzenie, że Prezes SN Wiesław Kozielowicz nie spełnia w niniejszej sprawie wymogów niezawisłości i bezstronności sędziowskiej oraz o wyłączenie go od rozpoznania sprawy, ewentualnie – na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. – obrońca wniósł o wyłączenie wymienionego Sędziego od udziału w rozpoznaniu tej sprawy.

W uzasadnieniu wniosku obrońca powołał się na treść uchwały trzech Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA-I-4110-1/20 (OSNK 2020, z. 2, poz. 7), dotyczącej wykładni art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. i wystąpienia uchybienia tam opisanego w związku z orzekaniem przez sąd, w składzie którego zasiada sędzia powołany na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3; dalej: ustawa nowelizująca KRS). Wnioskodawca wskazał, że Prezes SN Wiesław Koziół złożył zdanie odrębne do tej uchwały wyrażające pogląd, że nie widzi przeszkód, aby orzekać wspólnie z sędziami rekomendowanymi przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną przepisami ustawy nowelizującej. Zdaniem obrońcy z *votum separatum* Sędziego Wiesława Koziół wynika, że jest on przeciwnikiem kwestionowania uprawnień jurysdykcyjnych sędziów Sądu Najwyższego i sędziów sądów powszechnych powołanych w ww. procedurze. Obrońca podkreślił, że w kasacji podniósł zarzut dotyczący wystąpienia uchybienia z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. powiązany z orzekaniem przez Sąd Okręgowy w Krakowie, w składzie którego zasiadał sędzia J.D., powołany do pełnienia urzędu na wniosek KRS w kształcie wynikającym z ustawy nowelizującej. Tym samym zasadność wniosku zmierzającego do wyłączenia sędziego wynika z tego, że Prezes SN Wiesław Koziół wyraził już swój pogląd (składając wskazane zdanie odrębne) co do kwestii będącej przedmiotem zarzutu kasacyjnego, a tym samym mogą istnieć uzasadnione wątpliwości co do jego bezstronności. Obrońca zaakcentował także to, że Sąd Najwyższy stwierdził już, że sąd z udziałem sędziego J. D., którego dotyczy zarzut kasacji, był sądem nienależycie obsadzonym z uwagi na brak spełnienia przez wymienionego sędziego wymogów niezawisłości i bezstronności (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 października 2023 r., III KK 185/23).

Zarządzeniem Prezesa SN Zbigniewa Kapińskiego z dnia 7 marca 2024 r. wniosek obrońcy złożony w trybie art. 29 § 5 i nast. ustawy o SN został odrzucony. Jednocześnie z uwagi na treść alternatywnego żądania pismo obrońcy zostało zarejestrowane jako wniosek o wyłączenie sędziego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek obrońcy skazanego nie zasługiwał na uwzględnienie.

Wątpliwość co do bezstronności sędziego, o której mowa w art. 41 § 1 k.p.k., powinna być „uzasadniona”. Zwrot ten oznacza, że chodzi o poważną wątpliwość oraz że musi ona istnieć obiektywnie, a nie tylko w subiektywnym przeświadczeniu strony. Dlatego też w literaturze przedmiotu zaznacza się, że nie są przyczyną wyłączenia wyrażane przez sędziego ogólne poglądy prawne w poprzednio wydawanych orzeczeniach czy publikacjach naukowych (zob. D. Świecki, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz aktualizowany*, red. D. Świecki, LEX/el 2024, t. 10 do art. 41; E. Skrętowicz, *Iudex inhabilis i iudex suspectus w polskim procesie karnym*, Lublin 1994, s. 54).

Argumentację wniosku należy ocenić jako zbyt daleko idącą. Po pierwsze, wbrew stanowisku obrońcy, Prezes SN Wiesław Kozielewicz nie wyraził swojego poglądu na temat tego, jakie powinno zapaść rozstrzygnięcie w tej konkretnej sprawie. Stanowiska wyrażane na gruncie art. 41 § 1 k.p.k., uzasadniające wyłączenie sędziego, dotyczą takich sytuacji, gdy sędzia wyraził pogląd co do rozstrzygnięcia w konkretnej sprawie. Można wskazać chociażby na sytuacje procesowe, w których sędzia referent podczas posiedzenia w przedmiocie rozpoznania wniosku prokuratora w trybie art. 335 § 1 k.p.k. odniósł się w sposób merytoryczny do przedmiotu postępowania, dając wyraz swojemu pogładowi w sprawie w uzasadnieniu postanowienia (zob. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 9 grudnia 2019 r., II AKz 1090/19) czy też na uzewnętrznienie przez sędziego jego poglądu na sprawę przed wydaniem orzeczenia w sposób świadczący o realnym niebezpieczeństwie jego stronnictwa, np. w wypowiedzi dla prasy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2011 r., V KK 227/10). Tego typu sytuacja nie zaistniała w niniejszej sprawie. Prezes SN Wiesław Kozielewicz, składając zdanie odrębne do przywołanej wyżej uchwały, wyraził jedynie swój ogólny pogląd prawny co do wykładni art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Poglądu tego nie można jednak utożsamiać z wyrażeniem stanowiska, że w sprawie skazanego J. M. nie zaistniało uchybienie z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Wypada przypomnieć, że każdy skład Sądu Najwyższego – w tym także ten, w którym zasiada Prezes SN Wiesław Kozielewicz – jest tą uchwałą związany jako zasadą prawną (art. 87 ust. 1 ustawy o SN). Tymczasem Prezes SN Wiesław Kozielewicz nie wypowiadał się chociażby co

do tego czy zachodzą jakieś dodatkowe okoliczności, poza procedurą powołania, których wystąpienie jest badane przy ustalaniu wystąpienia uchybienia z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (zgodnie z drugą tezą uchwały trzech Izb), w stosunku do Sędziego J. D.

Po drugie, przyjmując punkt widzenia wyrażony we wniosku, rozpoznanie kasacji w tej sprawie byłoby istotnie utrudnione. Każdy z sędziów biorących udział w wydaniu uchwały trzech Izb wyraził swój pogląd prawny co do problematyki objętej uchwałą, niezależnie od tego, czy uczynił to poprzez akceptację jej tez i uzasadnienia, czy też złożenie zdania odrębnego. Udział w wydaniu uchwały bez złożenia zdania odrębnego jest zajęciem określonego stanowiska co do wykładni art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. tak samo jak złożenie zdania odrębnego – z tą tylko różnicą, że jest zajęciem stanowiska bardziej odpowiadającego obrońcy skazanego. Podążając za argumentacją wniosku wyłączeniu podlegać powinni wszyscy sędziowie biorący udział w wydaniu uchwały. Co więcej, powinno to mieć miejsce nie tylko w tej, ale w każdej sprawie, w której rozstrzygnięcie zależy od oceny zaistnienia uchybienia z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w związku z orzekaniem przez sąd, w składzie którego zasiadał sędzia powołany na wniosek KRS w kształcie nadanym ustawą nowelizującą.

Prawdą jest, że w wielu orzeczeniach Sąd Najwyższy wyłączał od rozpoznawania spraw kasacyjnych Sędziów Sądu Najwyższego powołanych na wniosek KRS w składzie określonym ustawą nowelizującą KRS w sytuacji, gdy w kasacji podnoszony był zarzut nienależytej obsady sądu orzekającego z udziałem sędziego sądu powszechnego powołanego w tożsamej procedurze. W postanowieniach tych niejednokrotnie powoływano się na zasadę *nemo iudex in causa sua* (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 28 marca 2024 r., I KK 301/22; z dnia 7 września 2023 r., II KK 483/23; z dnia 14 czerwca 2023 r., III KK 189/23; z dnia 8 marca 2023 r., IV KK 159/22). Trzeba jednak podkreślić, że Sędzia Wiesław Koziół nie został powołany na urząd Sędziego w wadliwej procedurze. Jest on Sędzią od kilkudziesięciu lat, a w samym Sądzie Najwyższym – Izbie Karnej orzeka od 1999 roku.

Nie jest też zasadne twierdzenie, że Sędzia Wiesław Koziół bezpowrotnie utracił sędziowską niezależność na skutek orzekania w Izbie

Odpowiedzialności Zawodowej Sądu Najwyższego, pełnienia funkcji Prezesa tej Izby czy zasiadania w składach orzekających z sędziami Sądu Najwyższego powołanymi do tego Sądu w wadliwej procedurze. Kwestia prawidłowości powołania sędziów do ww. Izby, w tym udziału w tym procesie Prezydenta RP, jest przedmiotem sprawy zawisłej przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka (dalej: ETPCz lub Trybunał) – *Paweł Grzegorzcyk przeciwko Polsce*, skarga nr 2203/23, zakomunikowana rządowi dnia 16 stycznia 2023 r.; informacja o treści skargi dostępna w języku angielskim na stronie internetowej Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w bazie HUDOC). Sprawa ta nie została jeszcze rozstrzygnięta przez Trybunał. Prawdą jest zawarte we wniosku twierdzenie obrońcy, że większość Sędziów tej Izby została powołana w procedurze uznanej za wadliwą w świetle orzecznictwa ETPCz. Trzeba jednak zauważyć, że nie dotyczy to części Sędziów tej Izby, w tym objętego wnioskiem Prezesa SN Wiesława Kozielewicza.

Sąd Najwyższy dostrzega też konieczność odniesienia się do ostatniej kwestii podniesionej we wniosku obrońcy skazanego, mianowicie tego, że sąd z udziałem sędziego J. D., który wydał wyrok zaskarżony kasacją, został już w innej sprawie uznany przez Sąd Najwyższego za niespełniający wymogów sądu należycie obsadzonego w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Obrońca wskazał na tę okoliczność wiążąc ją z faktem złożenia *votum separatum* przez Prezesa SN Wiesława Kozielewicza do uchwały trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego. Z wniosku obrońcy wynika jego przeświadczenie, że skoro Prezes SN Wiesław Kozielewicz złożył wspomniane zdanie odrębne, to w zasadzie przesądzony jest negatywny sposób rozstrzygnięcia kasacji wskazującej na zaistnienie w tej sprawie nienależytej obsady sądu.

Również w tej kwestii nie można się zgodzić z autorem wniosku. Od czasu wydania uchwały z dnia 23 stycznia 2020 r. doszło do wydania szeregu orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczących wadliwości obsady KRS i jej wpływu na możliwość ukształtowania „sądu powołanego ustawą” w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności przez sędziów powołanych w wadliwej procedurze (por. wyrok ETPCz z dnia 22 lipca 2021 r., *Reczkowicz przeciwko Polsce*, skarga nr 43447/19; wyrok ETPCz – Wielka

Izba z dnia 15 marca 2022 r., *Grzęda przeciwko Polsce*, skarga nr 43572/18; wyrok ETPCz z dnia 8 listopada 2021 r., *Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce*, skargi nr 49868/19 i 57511/19; wyrok ETPCz z dnia 3 lutego 2022 r., *Advance Pharma sp. z o.o. przeciwko Polsce*, skarga nr 1469/20). W szczególności należy wskazać w tym względzie na pilotażowy wyrok ETPCz w sprawie *Wałęsa przeciwko Polsce* (z dnia 23 listopada 2023 r., skarga nr 50849/21, dostępny w j. angielskim w bazie orzeczeń ETPCz HUDOC; prawomocny od dnia 23 lutego 2024 r.). Ma on znaczenie szczególne, bowiem Trybunał uznał w nim problem powoływania sędziów Sądu Najwyższego w Polsce przy udziale KRS ukształtowanej przez ustawę nowelizującą za tzw. problem systemowy oraz zdefiniował tzw. środki generalne, jakie Polska powinna wdrożyć w celu wykonania tego wyroku. Uczynił to w sposób dość ogólny, pozostawiając szeroki margines oceny organom krajowym, niemniej jednak wskazał, że problemem jest powoływanie wszystkich sędziów przy udziale Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej ustawą nowelizującą KRS (por. pkt 329 wyroku pilotażowego ETPCz w sprawie *Wałęsa p. Polsce*). Wobec powyższego za obiektywnie nieuzasadnioną należy uznać tezę, że wyrażenie stanowiska orzeczniczego w 2020 r. przez złożenie zdania odrębnego do uchwały trzech połączonych Izb determinuje sposób, w jaki Sędzia rozstrzygnie sprawę obecnie, w nowym otoczeniu normatywnym wyznaczonym przez wspomniane najnowsze orzecznictwo ETPCz, ale również utrwaloną już linię orzecznictwa Sądu Najwyższego, zgodnie z którą sąd z udziałem sędziego J.D. nie jest sądem należycie obsadzonym w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (Sąd Najwyższy stwierdził to dotychczas w następujących wyrokach: z dnia 11 października 2023 r., III KK 185/23; z dnia 18 stycznia 2024 r., III KK 356/23; z dnia 25 stycznia 2024 r., III KK 112/23; z dnia 20 marca 2024 r., III KK 362/23; z dnia 27 marca 2024 r., III KK 601/23; z dnia 4 kwietnia 2024 r., III KK 582/23).

Podsumowując, przy aprobacie dla toku rozumowania przedstawionego we wniosku należałoby wyłączać od udziału w rozpoznaniu sprawy każdego sędziego, który wyraził – choćby abstrakcyjny – pogląd na temat określonej instytucji prawnej lub wykładni konkretnego przepisu, co w żadnym razie nie zasługuje na aprobatę. Wyrażenie przez sędziego poglądu prawnego co do wykładni prawa, o ile nie jest

równoznaczne z wyrażeniem konkretnego poglądu co do rozstrzygnięcia w danej sprawie, nie stanowi podstawy do wyłączenia sędziego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k.

Mając na uwadze powyższe, należało orzec jak w części dyspozytywnej postanowienia.

[J.J.]

[ms]